

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

חינוך, מגדר ואי-שוויון: סוגיות פדגוגיות וחברתיות בין תיאוריה
למעשה - 34163

תאריך עדכון אחרון 01-09-2021

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי הוראה - תעודת הוראה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): תניא ציון-וולדקס

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: tanya.zion-waldoks@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש במייל

מורי הקורס:
ד"ר תניא ציון-וולדקס,
גב יעל בויס פיין

תאור כללי של הקורס:

במהלך הקורס נתמקד בחיבור בין חינוך, חברה ואי-שוויון, תוך התמקדות בהצטלבויות בין מגדר, אתניות, מעמד, ולאום ובזיקות בין ידע ליחסי כוח. נבחן מספר אתגרים שמציבה חשיבה מגדרית ביקורתית לחינוך בישראל כיום, כולל לעצם עיצובם של "גופי ידע", ההיררכיה בין דרכי ידיעה שונות, ולמקומם ותפקידם של רגשות בחינוך. ניעזר במגוון מקרי בוחן כדי להכיר מושגי יסוד, עקרונות ומתודות הלקוחים מסוציולוגיה של החינוך ומתאוריות פמיניסטיות – נלמד ליישם את התאוריה ולזהות את מגבלותיה. ננתח דילמות עקרוניות בעזרת דוגמאות מהתרבות הפופולרית ומסדר היום העכשווי של החברה בישראל, תוך דגש מיוחד על ניסיון חייהם של הסטודנטיות. ים עצמן.ם. נדון בכל אחת מהסוגיות ממגוון נקודות מבט ונשקול את הפתרונות השונים המוצעים לה לאור המגוון הערכי והשונות האתנית, דתית, מעמדית ולאומית בחברה בישראל. בנוסף, במהלך הקורס נערוך היכרות והתנסות מעשית עם פדגוגיות פמיניסטיות, אתיקה של דאגה, ולמידה התייחסותית כדי להרחיב את מנעד המיומנויות והכוונות של הסטודנטים. ות בבואן.ם לעסוק בעבודה החינוכית.

מטרות הקורס:

הקורס נועד לעורר שאלות ולהעניק כלים למחשבה מגדרית ביקורתית כאמצעי להבנה וניתוח של החברה והתרבות בהקשרים חינוכיים כבסיס ליצירת פתרונות צודקים ושוויוניים יותר. הקורס גם יזמן לסטודנטים.ות הזדמנות להתבונן באופן רפלקטיבי בהנחות היסוד המגדריות שמעצבות את חייהם.ן. כלומדים וכמלמדים – בעבר, בהווה ובעתיד. הקורס אף ישמש מעין מעבדה שתאפשר לסטודנטיות.ים לתרגם תאוריה לפרקטיקה ולהיפך, לרכוש מיומנויות חדשות ולעצב התערבות חינוכית שעשויה להתמודד עם חלק מהאתגרים שזיהו ולהציע להם פתרון יצירתי, מקומי ומעשי.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- להדגים הבנה של מושגי יסוד שנלמדו ולתאר מגמות ומחלוקות עיקריות במחקר
- ליישם באופן מושכל מגוון דרכי חשיבה מגדרית ביקורתית, תוך שיום והשוואה ביניהן
- לאבחן אתגרים חברתיים-חינוכיים באמצעות חשיבה מגדרית ולזהות קשרים בין אופן אבחון הבעיה לפתרונות המוצעים לה
- לזהות בעזרת חשיבה מגדרית ביקורתית תופעות רלוונטיות מחיי היומיום החברתי-חינוכי של הסטודנטיות.ים וממופעים תרבותיים המוכרים להם.ן ולנתח את אופני פעולתן
- לזהות זיקות בין האישי לפוליטי ולבטא זאת באמצעות שימת תופעות מחיי היומיום בהקשרם החברתי הרחב יותר ולהיפך
- לנסח (בעל פה או בכתב) שאלות פתוחות שמאתגרות את המובן מאליו, מקדמות חקירה נוספת, נובעות מעניין וסקרנות אישית של הסטודנט.ית אודות החומר הנלמד ומשקפות הפנמה ושימוש מושכל בחומר הנלמד
- ליישם מתודות ושפה רגישת-מגדר ורגישת-מגוון בפרקטיקות הלמידה וההוראה שלהם (עד כמה שאלה באים לידי ביטוי במסגרת הכיתה והמטלות)
- לבחון טענות באופן ביקורתי באמצעות כמה פרספקטיבות שונות, כולל הכרה במגבלות של כל נקודת מבט וזיהוי הנחות היסוד שלה והעדריים בידע קיים
- לזהות טענות עיקריות במאמר אקדמי ולתמצת אותן במילים שלהם.ן

- לנקוט עמדה ביחס לחומר הקריאה ולנסח את הטענה באופן בהיר תוך ביסוסה באמצעות הבאת מידע המחזק את עמדת הסטודנטיות.ים ושקילה של מידע חסר, סותר או מחליש
- לפתח תוכנית להתערבות חינוכית מוגדרת וברת-יישום שנועדה להתמודד עם בעיה שזוהתה על-ידי הסטודנט.ית בתחום של חינוך, מגדר ואי-שוויון
- להתבטא באופן רפלקטיבי (בעל פה או בכתב) על אודות חיבורים בין חומרי הלימוד לניסיון חייהם ותפיסות העולם של הסטודנטיות.ים
- לקחת אחריות על תהליך הלמידה שלהם.ן

דרישות נוכחות (%) :

85%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה פרונטלית, השתתפות פעילה של סטודנטים – דיון בכיתה, צוותי למידה, תרגילים ועבודה עצמאית על פרויקט חינוכי, הבאת חומרים מהיומיום כולל קטעי מדיה, כתיבה רפלקסיבית, סיורים, מפגשים אישיים ועבודה "בשטח"

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- מושגי יסוד במגדר וחינוך
- הטמעת פרספקטיבה מגדרית (ג'נדר מיינסטרימינג)
- חינוך ומגדר ההקשר הישראלי
- טקסט, נרטיב, שפה וקאנון
- גוף, מיניות ומרחב
- הצטלבותיות ומגוון
- היבטים מבניים וארגוניים – שימור ושינוי
- מגדר, חינוך ועולם התעסוקה
- פדגוגיה פמיניסטית
- חינוך כעבודת דאגה, למידה והוראה התייחסותית
- אקטיביזם ויזמות חברתית-חינוכית לשוויון מגדרי (ניתוח תופעות ופיתוח התערבויות)

חומר חובה לקריאה:

יפורסם בהמשך

חומר לקריאה נוספת:

- אורטנר, ש. 2007. "האם היחס בין הנשי לגברי הוא כמו היחס שבין הטבע לתרבות?" בתוך: ינאי, נ. ואחרות (עורכות). דרכים לחשיבה פמיניסטית. האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 25-45.
- או בגרסה אנגלית מקורית לאותו מאמר:
Ortner, Sherry B. 1974. "Is Female to Male as Nature Is to Culture?" In M. Z. Rosaldo and L. Lamphere (eds.), *Woman, Culture, and Society*. Stanford University Press. pp. 68-87
- West, Candace, and Don Zimmerman. 1987. "Doing Gender." *Gender & Society* 1

- (2): 125-51.
- Walby, 2005. "Gender Mainstreaming: Productive Tensions in Theory and Practice". *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society* 12: 321-343
 - Ellemers, Naomi. 2018. "Gender Stereotypes." *Annual Review of Psychology* 69 (1): 275-98.
 - חרובי, ד' וקוש זוהר, ט'. 2017. "ריצת משוכות: מכשולים בדרך לחינוך לשוויון זכויות מגדרי בישראל". בתוך: חרובי ד' וקוש זוהר ט' (עורכות). פורצות גדרות: חינוך ומגדר בשדות שיח מגוונים. גמא והקיבוץ המאוחד. עמ' 17-46.
 - גלזר, ל. 2017. "היה הייתה ילדה קטנה": מעשיות, מעשיות-מחודשות ומודל הגיבורה האקטיבית". בתוך ד. חרובי וט. קוש-זוהר (עורכות), פורצות גדרות: חינוך ומגדר בשדות שיח מגוונים (עמ' 149-125). תל-אביב: הוצאת גמא והוצאת הקיבוץ המאוחד.
 - Kricheli Katz, Tali, and Regev, Tamar, "Do Gendered Languages Fail Women in Math?"
 - רבינוביץ', מ. ואבגר, ע. 2019. "סקירה: מדיניות בנושא ייצוג מגדרי בחומרי למידה במערכת החינוך בישראל". מרכז המחקר והמידע של הכנסת.
 - Martin, Emily. 1991. "The Egg and the Sperm: How Science Has Constructed a Romance Based on Stereotypical Male-Female Roles", *Signs*, Vol. 16, No. 3, pp. 485-501
 - Malcom, Nancy L. & Sheahan, Nicole. 2019. "From William's Doll to Jacob's New Dress: The Depiction of Gender Non-Conforming Boys in Children's Picture Books From 1972 to 2014", *Journal of Homosexuality*, 66:7, 914-936,
 - וולף, נעמי. מיתוס היופי: על השימוש בייצוגים של יופי נגד נשים. תרגמו מאנגלית: פימנטל, ד' ונוה, ח'. הקיבוץ המאוחד, סדרת מגדרים. עמ' 9-26.
 - או חלופה (המקור): באנגלית: Naomi, Wolf. 2002. *Myth Beauty The: How Images of Beauty Are Used Against Women*. Harper Collins. Pp. 9-19.
 - קוש-זוהר, ט. 2017. "(עדיין) זורקת כמו ילדה". בתוך ד. חרובי ו-ט. קוש-זוהר (עורכות), פורצות גדרות: חינוך ומגדר בשדות שיח מגוונים (עמ' 89-71). תל-אביב: הוצאת גמא והוצאת הקיבוץ המאוחד.
 - או חלופה באנגלית:
 - Marion Young, Iris. 1980. "Throwing like a Girl: A Phenomenology of Feminine Body Comportment Motility and Spatiality". *Human Studies*, 3 (2), pp. 137-156.
 - Fahs, Breanne. 2011. "Breaking Body Hair Boundaries: Classroom Exercises for Challenging Social Constructions of the Body and Sexuality." *Feminism & Psychology*, 22(4), pp. 482-506
 - רמתי דביר, אורנית. 2017. "שיחים הגמוניים והשיח החסר בקרב מורות לחינוך גופני לנערות". בתוך: לחובר, ע., פלד, ע. וקומס, מ. (עורכות). נערות וגופן: מדברות, נוכחות, נסתרות. מאגנס. עמ' 113-133.
 - הרצוג, א. (2010) "הפוליטיקה של מגדור החינוך: למי מועילה הפמיניזציה של ההוראה?" בתוך: א. הרצוג וצ. ולדן (עורכות). על גב המורות: כוח ומגדר בחינוך. כרמל. עמ' 37-72.
 - Asali Nuseibeh, R. (2019). "Palestinian Women Teachers in East Jerusalem: Layers of Discrimination in the Labor Market". *Middle East Journal* 73(2), pp. 207-223. זיו גור, ח. 2013.
 - "הפדגוגיה הפמיניסטית ושילובה בפדגוגיה הביקורתית". פדגוגיה ביקורתית פמיניסטית וחינוך לתרבות של שלום. מופת, עמ' 51-96.
 - נודינגס, נ. 2008. "דאגה אכפתית בחינוך: הלכה ומעשה". הד החינוך 82:6, עמ' 58-66.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 50 %
הגשת תרגילים 40 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

הלמידה בקורס תתקיים ברובה באופן פרונטאלי בכיתה (יתכן שילוב של מעט למידה א-סינכרונית עם הרצאות מוקלטות מראש וקטעי מדיה לצפייה באופן עצמאי או מפגשי זום). הלמידה בקורס תהיה מאד אינטראקטיבית ודורשת נוכחות ומעורבות פעילה של סטודנטים. ות. הקורס יכולל מרכיב של הרצאה/דיונים (2 נ"ז) ומרכיב של סדנה מעשית של פיתוח פרויקט אישי/קבוצתי (2 נ"ז).

קורס זה נלמד במסגרת תוכנית "מולטיברסיטה - בניית-שלום בירושלים באמצעות לימוד אקדמי מבוסס פרויקטים" - תוכנית ייחודית המאפשרת למידה חווייתית ואינטראקטיבית של קורסים רב תחומיים מבוססי פרויקטים, בקבוצות רב תרבותיות ומגוונות של סטודנטים יהודים ופלסטינים. לפרטים נוספים: multiversitas@mail.huji.ac.il.

החל מ-2020, הקורס "מולטיברסיטה" - תוכנית לימודים חווייתית ואינטראקטיבית של קורסים רב תחומיים מבוססי פרויקטים, בקבוצות רב תרבותיות ומגוונות של סטודנטים יהודים ופלסטינים, תתקיים באופן פרונטאלי בכיתה (יתכן שילוב של מעט למידה א-סינכרונית עם הרצאות מוקלטות מראש וקטעי מדיה לצפייה באופן עצמאי או מפגשי זום). הלמידה בקורס תהיה מאד אינטראקטיבית ודורשת נוכחות ומעורבות פעילה של סטודנטים. ות. הקורס יכולל מרכיב של הרצאה/דיונים (2 נ"ז) ומרכיב של סדנה מעשית של פיתוח פרויקט אישי/קבוצתי (2 נ"ז).

multiversitas@mail.huji.ac.il